

מסורת הש"ס

(א) [טבול יום פ"ב מ"ז],  
(ב) [נמשח איתאמן אלדדים  
מכאן ומכאן טבול ודך  
הש"ס לשנות קמ"א] (א) [לעיל  
ט"ז, (ד) [ז"ל גר"ל] (ה) [ז"ל  
הקב. ר"מ] (ו) [שבת ז"ל].

גליון הש"ס

תוס' ד"ה (ברך הקודם)  
אמר רב פפא אכל הבא  
דלמא ברייתא לא שמיע  
ליה. כדל"ה בשבת דף ס"א  
ע"ב:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר רב פפא  
דעד: (ב) רש"י ד"ה  
אמר רב פפא אכל הבא  
לפסר כל שאר היין:  
(ג) ד"ה דעד הבחא וכו'  
חיבור ואסור ואידך שרי  
אף בשותיה הס"ד:  
(ד) ד"ה עובד כוכבים  
אדנא עובד כוכבים  
מערב: (ה) ד"ה חמרא  
אסור וכו' וכו' מלאה  
עסקין דלמא נגע לישנא  
אחרתא אפי' חסירה נמי  
משום דמקרקש ליה  
בכוונה כ"ל: (ו) תוס'  
ד"ה (ברך הקודם) אמר  
ר"פ כו' היינו שפסק  
תלמודי' כהנידא:  
(ז) ב"ד' הניחא ללשנא  
דכל דלהיא ברחא אסור  
ואידך שרי אף על פי  
מגד וכו' וכו' וכו' וכו'  
שפסו: (ח) ד"ה ואי  
ומיה שפסו: (ט) כח ג"כ  
כחוון לשון ואפי' בהנאה  
אסור וכן כתב הטור בסיומן  
שמי':

לעזי רש"י

ווי"ץ [וי"ץ]. בורג  
המכש. אישפגלג' [אישפגלג' א].  
בורג המכש (בנרמניה).

מוסף רש"י

יירא. לשון עור (ב"ב  
טז).

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

ס.

ואידך שרי. אף בשמיה דקסבר לדין לאו חיבור ו' ליאסר כל היין.  
ולית הלכתא כוותיה דהא מוקי רב יימר מילתיה דרב פפא כמנאי  
וקס ליה רב פפא כרבי יהודה דיחידא ויחיד ורבים הלכה כרבים  
דפליגי רבנן עליה ואמרי בין מצידיה בין מפיה טמאה דכולן  
חיבור: (א) עד זרוא. כל יין שלמעלה

לנקב אסור דכיון דכולו נמשך אחר  
הנקב ללאת דרך שם הוא ליה חיבור  
ואסור: כסנאי. איתמר הא דרב  
פפא ולא דברי הכל היא: שוניה.  
שהיא יושבת עליהן. שכל חציות  
שבתלמוד כדים של חרס הן:  
ניקבה מפיה. הואיל וכל היין שלמעלה  
נעשה בסם לעיליון הוי חיבור ומשויה  
נמי הואיל וכל היין נמשך אחר הנקב  
הוי חיבור אבל נקב מצידיה טהורה  
מכאן ומכאן כרב פפא. ורבנן לית  
לח דרב פפא הלכך לית הלכתא  
כוותיה וכולו אסור בשמיה ומותר  
בהנאה: עובד כוכבים אדנא.  
(א) מערב היין מנא לכוזא: וישאל  
אדנא. ואחוזו בידו: חמרא אסור.  
בהנאה דהיינו נמי יין שמוגז עובד  
כוכבים וכו' הוא ואסורא ליה משום  
לך לך אמרין כו' א: ואי קא מגד  
אדנא. לכוזא: חמרא אסור. (ב) משום  
דמקרקש ליה לחמרא וכו' וכו' מלאה  
עסקין דלמא נגע. לישנא אחרתא  
אפילו חסירה נמי כיון דמקרקש  
בכוונה הוי ליה כמו בכוונה ואסור  
בשמיה: זיקא. נוד קשור: וקאסי  
ישאל אחוריה. וחזי דלא נגע עובד  
כוכבים בגווה: כוזא חסירה שרי.

דאין קרקוש בכלי פתוח. ואע"ג דכי ליה א"א בלא קרקוש  
מעט כיון דלא ניחא ליה בקרקושיה דלמא משתפך ה"ל כמו שלא  
בכוונה ומותר אכל זיקא הוי קרקוש ודומה למשכשך והוי נסך: אין  
דרך ניסוך בך. אבל בכוזא מליאה איכא למיחש לנגיעה כשהוא  
נותן ידו על שפתו לא פליג רב אשי ואסור: מעשרא ויירא. גמ'  
דאין דורכין אלא כוזבין בקורה. ויירא מכבש כמו (שופטים ו) ויור  
[את הגוה יומין] טל מן הגוה מלא ספל מים: כדחו. היכא  
דנעצים נסחטנים מכחו כגון שעולה על הנסרים שעל התפוח  
ומכבשים: כולי עלמא לא פליגי דאסור: כה כחו. כגון שמגלגל  
הגלגל שקורין ווי"ץ והיא מפלת הקורה ובלשון לעז אישפגלג':  
דאיפקעה

זהם כל שעה טופח להטפוח וראשון ראשון נאסר: מצידיה שחורה. פי' חוץ מן היין שצבועי הנקב וא"ת אמאי לא יטמא את המותר  
י"ל דמשקה הבא מחמת טבול יום נפסלים ואינם פוסלים תדע דהא תנן (טבול יום פ"ב מ"ה ע"ב) שמן שלף ע"ג יין ונגע טבול יום במקלחו  
לא פסל אלא מקום מנגעו ואפילו מאן דפוסל ה"ט מפני ששניהם חיבור זה לזה: עובד כוכבים אדנא וישראל אבובא. ריקנית וכו' וכו' וכו'  
בדיו חמרא אסור פי' הקונט' ואפילו בהנאה דה"ל יין שמוגז עובד כוכבים דכחו הוא ואסורא ליה משום לך לך ולפי אותו פירוש שפירש  
לעיל גבי יין שמוגז דאין אסור בהנאה י"ל שיש להחמיר כחן יותר שיש לתלות שהריקו בכוונה ניסוך ומיהו כמו של עובד כוכבים הוא  
ובמאי דלבראי גזור והנשאר בכלי מותר ודוקא כי שפך העובד כוכבים לצדו וכן בסמוך כי דלד לצדו אבל אם סייע לו ישראל הכל  
מותר ואף בשמיה דכל היכא דכח עובד כוכבים אסור אם כח אחר מעורב בו מותר ומיהו לכתחלה אסור כדאמרין לקמן (דף עב): אמר  
לח רבא להנהי שפוכאי כי שפכיתו חמרא לא ליקרב עובד כוכבים ולקטעי כהנידו דלמא משתליתו ושדיתו ליה עליה: וא"י מצד  
צדודי אסור. נראה לרי' ב"ר מאיר כחותו (י"י) לשון שפי' הקונט' אפי' כוזא חסירה דכיון דמקרקש ליה בכוונה ה"ל כמו בכוונה ואסור  
בשמיה ומדמי ליה לנוגע בקנה דמה לי נוגע בקנה או נוגע בשולל הכוזא ואורי' כי יש בני אדם שמניחים עובד כוכבים לצדו להצגיה  
העגלה שהחצית בתוכה או החצית כשהוא מקלח מוך הכוזא כדי שיקלח יפה ואומרים מסייע שאין בו ממש הוא דבאלו הכי היה מקלח ולא  
רצה לומר בזה לא אסור ולא הימר אכן יש להחמיר בבני אדם כשמניין הכוזא שיש בה מעט יין לצד אחד שלא יטה אותו העובד כוכבים  
ואפילו אם נער קטן מסייע דמסייע כי האי ודאי מסייע אין בו ממש כי ההוא דזה יכול וזה אינו יכול דפרק המנעני (שבת דף גז).  
זיקא בין מוציא בין חסירה שרי. דאין דרך ניסוך בך ע"י קרקוש יין בכלי בשעה שנושאו והכי קי"ל דרב אשי הוא בתראה ואכזבא  
לא פליג ואסור ודוקא כשנושאה על ראשו או על כמיהא דאיכא למיחש דלמא נגע אבל במוט או לישא הדלי דרך טבעתו מותר  
ומכאן יש ללמוד שאם יש כחן נוד של עור רך מלא יין אע"פ שהעובד כוכבים דוחק ומניע דפנותיו זה לזה דכשר כיון דאין דרך ניסוך בך  
ומכאן החיר ר"ת על ברחא שהיתה רפוייה ועל סמימת המגופה שהיתה רפוייה ע"פ החצית וזה עובד כוכבים והדיק וגם צפיטס גדול  
שלא היו השולים מהדוקים וזה יהודי ושם נעורת והיה תופשה נגד הנקב ומנע קלת היין ללאת ולא כל כך וזה הגגר עובד כוכבים  
והעמדי בהיקו כנגד הסדק בסכין עד שקסם (ה) הסדק כל זה המיר מעטם שהיה מדמה כל אלו המעשים לגדול של עור רך שאין דרך  
ניסוך בך וגם ר"י הורה לסמוך על היתר זה אם ירצו אע"פ שיש פתחון פה לבעל דין לחלוק וגם היה ר"י מציא ראיה מהיהא דלקמן  
(דף עב): דעם הארץ שהושיט ידו לגת ונגע באשכולות דאשכולות טמאין והגת טהורה ואע"פ שהיין מהלך מעטם דמפסקי אשכולות אכן ר"ת  
דחה אותה ראיה כי שם מדבר אחר דריכה והולאת יין מן הגת ומהדוקות יחד האשכולות ועזירות כעין שעושין אותן כתפוח שלנו ולכן מפסק  
הטעם היטב: הורה עובדא בכח כחו ואסרה רב יעקב בנאה פקוד. וכן פסק רבינו חננאל דמעשה רב לכן טוב הדבר שסייע הישראל  
עם העובד כוכבים לגלגל כשמפיל הקורה על הגת של ענבים ובעינין שיהיה גם הישראל לצדו יכול להשפילה או שאינם יכולין להשפילו  
כל אחד לצדו אבל אם די בכח העובד כוכבים ואין די בכח הישראל שמא יש לאסור כמו (א) זה יכול וזה אינו יכול דהוי מסייע שאין בו  
ממש אמנם רש"י פי' שאם גלגל העובד כוכבים לצדו ויש כאן הפסק מרובה יש לסמוך על איכא דאמרי שמחיר בכח כמו ובהני מעשרי דין  
איכא ג' כחות מקל וגלגל וקורה ועוד כח רביעי כשמשימין דפים על הענבים ומיהו למאן דאסר לא מזניז חילוק בין ג' כחות לב':

עין משפט  
נר מצוה

פ"ד א מיי פ"ב מהל'  
מ"ח הלכה י סמג  
לאון קמח טוש"ע י"ד ס'  
קבד סעי' כג:  
ב [מיי פ"ח מהל' טומאת  
אובלין ה' ו]:  
ג מיי שם ה' ב סמג  
לאון קמח טוש"ע י"ד  
ס' קבד סעי' יח וס' קבד  
סעי' ח:  
פ"ד ד מיי שם ה' ב סמג  
שם טוש"ע י"ד ס'  
קבד סעי' ח:  
פ"ד ה מיי שם ה' ד  
טוש"ע שם סעי' י:  
פ"ד ו מיי שם טוש"ע שם  
סעי' ט:  
פ"ד ז מיי שם ה' ב  
טוש"ע שם סעי' א:  
צ מיי שם טוש"ע שם סעי' ב:

לפרש אלא ודאי אסר הכל כדפרישית והלכתא כוותיה והקשה  
הר"ר משה מקווי על זה הפסק דכל זה אינו אלא מכח הפירוש  
שפירש שאין הגישתא מנעת עד שולי החצית והקשה דלישנא דכולי  
חמרא אגישתא (א) (גרירה) לא משמע הכי דהא לא היה נעשה כי  
אם להריק את החצית דרך שם בלא  
נקיצה וגם רש"י פירש לקמן שהגישתא  
היתה מנעת עד שולי החצית ומה  
שהקשה ר"ת דכחמה דוכתי פסקין  
כיוצא לגבי רבים היינו כשפסק (א)  
בהדיא כוותיה (א) אבל הכא דלמא ברייתא  
לא שמיע ליה לרב פפא וללמא אי  
שמיע ליה לרבנן פליגי עליה הוה  
הדר ציה לך נראה לו דאין הלכה  
כרב פפא מטעם דקס ליה כיחידא  
וגם ר"ת פסק קך וא"ת לפי מה  
שפירש ר"ל שהגישתא היתה מנעת  
עד שולי החצית למה לא היה רב פפא  
רוצה לאסור (א) ויחא ללישנא דכל  
להדי ברחא אסור אע"פ שסופו  
ללאת גם שם לא היה רוצה לאסור  
כי אם מה שעלה בחלל הקנה אבל  
ללישנא דעד ברחא אסור משום  
סופו ללאת למה לא היה אוסר שם  
יש לומר דעד ברחא סופו ללאת יומר  
בכל דכשיסר עובד כוכבים ידו מעל  
הנקב יא' היין מאליו אבל צבת גישתא  
כיון ששם העובד כוכבים ידו מנעו  
מללאת אם לא ימנעו בקנה פעם  
שניה וז"ל דצין רב פפא ורצה דלא  
אסרי בהנאה השאר מטעם תערובת  
סברי כרש"ג דלמר ימנע חוץ מדמי  
יין נסך שבו והוא דקדח במינקת

והעלה דנאסר הכל מפני טפת יין המתערבת אחיה כרבנן כדפרי'  
לעיל ומה שאסרנו מטעם שסופו ללאת דוקא כשהניח העובד כוכבים  
ידו על נקב הבחור או על הכח גישתא שמנע היין ללאת והוה כאילו  
נגע בכולו כדפרישית אבל נגע בקילוח היחא או אם הישראל מושך  
יין מן החצית לתוך כלי שיש בו יין נסך למ"ד נזק אינו חיבור  
דקי"ל הכי מותר כל מה שצחצח אף בשמיה דמנע הקילוח אינו כלום  
לגבי מה שצפנים וכן מוכיחות ההלכות גבי העמרה יין נסך לצור  
וכן גבי נטל המשפך דלמ"ד נזק אינו חיבור הכל שרי וז"ל לרב פפא  
ללישנא דלא אסר אלא להדי ברחא שסתמו אותו הנקב ויעשו הבחור  
במקום אחר דכיון שהקילוח הראשון שילא דרך עובי הבחור אסור  
א"כ יאסר כל השאר שילא דרך שם מפני שנוגע בדיופני הנקב שיש  
פי' חוץ מן היין שצבועי הנקב וא"ת אמאי לא יטמא את המותר  
י"ל דמשקה הבא מחמת טבול יום נפסלים ואינם פוסלים תדע דהא תנן (טבול יום פ"ב מ"ה ע"ב) שמן שלף ע"ג יין ונגע טבול יום במקלחו  
לא פסל אלא מקום מנגעו ואפילו מאן דפוסל ה"ט מפני ששניהם חיבור זה לזה: עובד כוכבים אדנא וישראל אבובא. ריקנית וכו' וכו' וכו'  
בדיו חמרא אסור פי' הקונט' ואפילו בהנאה דה"ל יין שמוגז עובד כוכבים דכחו הוא ואסורא ליה משום לך לך ולפי אותו פירוש שפירש  
לעיל גבי יין שמוגז דאין אסור בהנאה י"ל שיש להחמיר כחן יותר שיש לתלות שהריקו בכוונה ניסוך ומיהו כמו של עובד כוכבים הוא  
ובמאי דלבראי גזור והנשאר בכלי מותר ודוקא כי שפך העובד כוכבים לצדו וכן בסמוך כי דלד לצדו אבל אם סייע לו ישראל הכל  
מותר ואף בשמיה דכל היכא דכח עובד כוכבים אסור אם כח אחר מעורב בו מותר ומיהו לכתחלה אסור כדאמרין לקמן (דף עב): אמר  
לח רבא להנהי שפוכאי כי שפכיתו חמרא לא ליקרב עובד כוכבים ולקטעי כהנידו דלמא משתליתו ושדיתו ליה עליה: וא"י מצד  
צדודי אסור. נראה לרי' ב"ר מאיר כחותו (י"י) לשון שפי' הקונט' אפי' כוזא חסירה דכיון דמקרקש ליה בכוונה ה"ל כמו בכוונה ואסור  
בשמיה ומדמי ליה לנוגע בקנה דמה לי נוגע בקנה או נוגע בשולל הכוזא ואורי' כי יש בני אדם שמניחים עובד כוכבים לצדו להצגיה  
העגלה שהחצית בתוכה או החצית כשהוא מקלח מוך הכוזא כדי שיקלח יפה ואומרים מסייע שאין בו ממש הוא דבאלו הכי היה מקלח ולא  
רצה לומר בזה לא אסור ולא הימר אכן יש להחמיר בבני אדם כשמניין הכוזא שיש בה מעט יין לצד אחד שלא יטה אותו העובד כוכבים  
ואפילו אם נער קטן מסייע דמסייע כי האי ודאי מסייע אין בו ממש כי ההוא דזה יכול וזה אינו יכול דפרק המנעני (שבת דף גז).  
זיקא בין מוציא בין חסירה שרי. דאין דרך ניסוך בך ע"י קרקוש יין בכלי בשעה שנושאו והכי קי"ל דרב אשי הוא בתראה ואכזבא  
לא פליג ואסור ודוקא כשנושאה על ראשו או על כמיהא דאיכא למיחש דלמא נגע אבל במוט או לישא הדלי דרך טבעתו מותר  
ומכאן יש ללמוד שאם יש כחן נוד של עור רך מלא יין אע"פ שהעובד כוכבים דוחק ומניע דפנותיו זה לזה דכשר כיון דאין דרך ניסוך בך  
ומכאן החיר ר"ת על ברחא שהיתה רפוייה ועל סמימת המגופה שהיתה רפוייה ע"פ החצית וזה עובד כוכבים והדיק וגם צפיטס גדול  
שלא היו השולים מהדוקים וזה יהודי ושם נעורת והיה תופשה נגד הנקב ומנע קלת היין ללאת ולא כל כך וזה הגגר עובד כוכבים  
והעמדי בהיקו כנגד הסדק בסכין עד שקסם (ה) הסדק כל זה המיר מעטם שהיה מדמה כל אלו המעשים לגדול של עור רך שאין דרך  
ניסוך בך וגם ר"י הורה לסמוך על היתר זה אם ירצו אע"פ שיש פתחון פה לבעל דין לחלוק וגם היה ר"י מציא ראיה מהיהא דלקמן  
(דף עב): דעם הארץ שהושיט ידו לגת ונגע באשכולות דאשכולות טמאין והגת טהורה ואע"פ שהיין מהלך מעטם דמפסקי אשכולות אכן ר"ת  
דחה אותה ראיה כי שם מדבר אחר דריכה והולאת יין מן הגת ומהדוקות יחד האשכולות ועזירות כעין שעושין אותן כתפוח שלנו ולכן מפסק  
הטעם היטב: הורה עובדא בכח כחו ואסרה רב יעקב בנאה פקוד. וכן פסק רבינו חננאל דמעשה רב לכן טוב הדבר שסייע הישראל  
עם העובד כוכבים לגלגל כשמפיל הקורה על הגת של ענבים ובעינין שיהיה גם הישראל לצדו יכול להשפילה או שאינם יכולין להשפילו  
כל אחד לצדו אבל אם די בכח העובד כוכבים ואין די בכח הישראל שמא יש לאסור כמו (א) זה יכול וזה אינו יכול דהוי מסייע שאין בו  
ממש אמנם רש"י פי' שאם גלגל העובד כוכבים לצדו ויש כאן הפסק מרובה יש לסמוך על איכא דאמרי שמחיר בכח כמו ובהני מעשרי דין  
איכא ג' כחות מקל וגלגל וקורה ועוד כח רביעי כשמשימין דפים על הענבים ומיהו למאן דאסר לא מזניז חילוק בין ג' כחות לב':